

FOKUS

SPRÅKLYDSANGER MED OPPGAVER

FOKUS A BOKSTAVLYDER

LESESTART

Ææ

Toril Karstad

ÆRFUGL

John James Audubon, Rawpixel.com

MUNNEN HAR STOR ÅPNING.
BOKSTAVEN HAR STOR ÅPNING: Æ æ.

Frøydís Haugen, 5. kl. & Frøydís Haugen, 5. kl.

Forsidebildet er tegnet av Melissa Adéle Popkema.
Heftet kan kombineres med Amundsen og Zeiners lesebok.
Fokus er delvis utviklet ved hjelp av midler fra Extra-stiftelsen (Dam).

Æ-LYD-VERS: SANG NR. 11

Tekst og melodi: Toril Karstad, vokal: Andrea Knudsen 4. kl.,
Komp og opptak: Øyvind Åge Berg, Illustrasjon: Lydia Madeleine Popkema 8. kl.

Bæ, bæ, **kj**ære vær!
Her **e**r ull til klær,
klær til **fje**rn **o**g nær,
klær til **h**ver især.
Klær til **ko**ngens hær
har denne svære vær,
til **E**rnst **o**g **E**rna **o**g
Erling Kirkenær.

OPPGAVE 1: HØR PÅ OPPTAKET, OG PRØV Å LÆRE VISA.
 OPPGAVE 2A: SETT RING RUNDT HVER Æ, OG SI LYDEN Æ.
 OPPGAVE 2B: SETT RING RUNDT HVER FEIT E, OG SI LYDEN Æ.
 OPPGAVE 3A: SETT RING RUNDT HVER æ, OG SI LYDEN Æ.
 OPPGAVE 3B: SETT RING RUNDT HVER FEIT e, OG SI LYDEN Æ.
 OPPGAVE 4: LES HELE TEKSTEN HVIS DU KAN.

FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT O HAR Å-LYD, INNRAMMET KJ ER ĸ-LYD, INNRAMMET RN ER ŋ-LYD, INNRAMMET NG ER ŋ-LYD, INNRAMMET RL ER L-LYD, STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD.

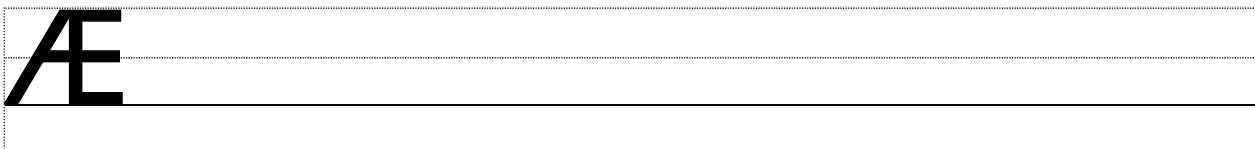
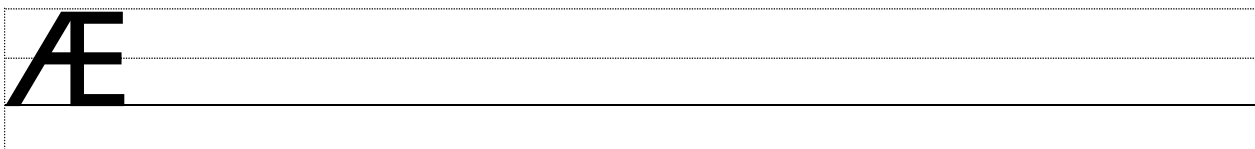
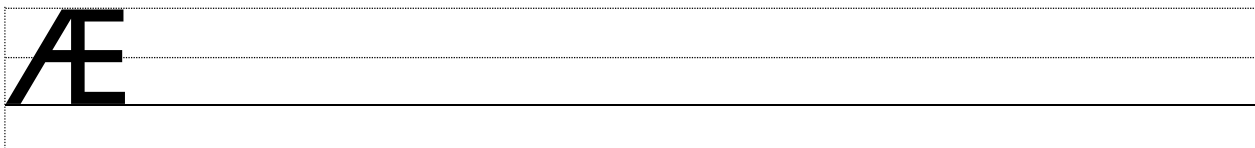
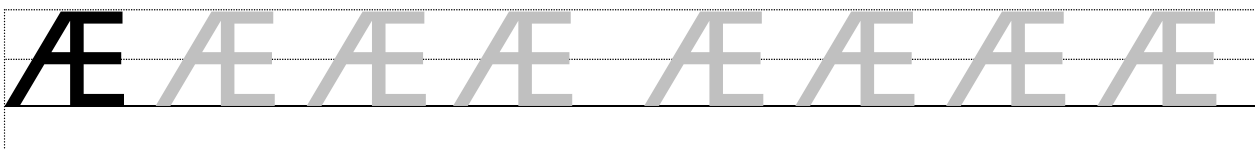
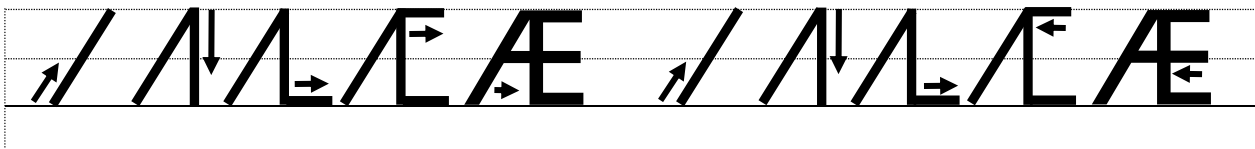
**OPPGAVE 5: FINN LYDEN Æ SKREVET MED SYMBOLET Æ.
SI LYDEN MENS DU SETTER RING RUNDT SYMBOLET.**

K V J O Æ Å O V A Æ D P B T H J S U Æ P Å V L F R S
M V Æ D Y S R Ø O M Æ L Æ I A V Æ N H B L J G K B
Æ K I Ø J R A P E Å Y E B P T Æ H Æ U I T O M Æ E S
O Æ E B M F Æ L G D E Æ B Å I V T H B J D S G K Æ J
Ø Å L V S Y M G Æ M Y G Y R D M Æ G A F U B I R N
I Ø Æ A O Æ L J P U A Æ J O K O E V Æ N V Å Ø F
Æ F H Æ I E M H Æ I N V S M Æ P J T Æ I P Ø Æ L T I
Ø B J Æ S U A P F G R Æ R H A M Y S Ø Æ L Æ H U E
L Æ V Æ F Ø B L I J V N Æ U Å J Æ O N Y A I Y N B Y
Æ T H K V Æ H A Æ I D E S R Æ N M Æ N Å U D W X

OPPGAVE 6A: SKRIV TRYKKBOKSTAVEN. SI BESKJEDE^N TIL DEG SELV MENS DU SKRIVER.

Høyre: SKRÅTT OPP, LODDRETT NED, VANNRETT NEDE, VANNRETT OPPE, VANNRETT MIDT PÅ

Venstre: SKRÅTT OPP, LODDRETT NED, VANNRETT NEDE, VANNRETT OPPE, VANNRETT MIDT PÅ

OPPGAVE 5B: FINN LYDEN Æ SKREVET MED SYMBOLET æ.
SI LYDEN MENS DU SETTER RING RUNDT SYMBOLET.

h v j o æ å o v a æ b p d t s u b æ r å v l f r m v æ b y s
r t o m æ l æ i a v æ n j p l j g å æ h i ø j r a b e å y e r b
p d æ ø æ u i f o m æ e s o æ e h m f æ l g p e æ b å æ
i v d æ p t p s g å æ j å h l v s y m g æ m y g y b d m æ
l g a f u p r n j æ a o æ l t p u a d t o å o e v æ n v å ø d
æ t æ i e m j æ i n v s m æ r j f æ i b t æ l f i ø p j æ s u
i a r d g b æ r ø a m y s t æ l æ j u e l æ v æ f ø p l i t v
n æ u å j æ h o n y a i y n p y æ f ø h v æ d j a æ i p s b
æ b k g r s e u t å v y t i o p l ø å f g n m s a e r z g q æ

OPPGAVE 6B: SKRIV TRYKKBOKSTAVET. SI BESKJEDEN TIL DEG SELV MENS DU SKRIVER.

HØYREBUE * OG LØKKE

BUE NED, LODDRETT NED, BØY, RUND FORM TIL VENSTRE, VANNRETT, HØYREBUE *

ĉ ȧ ȡ Ȣ ȣ ĥ Ȧ ȧ Ȩ ȩ Ȫ ȫ Ȭ ȭ Ȯ ȯ Ȱ ȱ Ȳ ȳ ȴ ȵ ȶ ȷ ȸ ȹ Ⱥ Ȼ ȼ Ƚ Ⱦ ȿ Ⱥ Ȼ ȼ Ƚ Ⱦ ȿ

œ œ œ œ œ æ æ æ æ æ æ

œ œ œ œ œ æ æ æ æ æ æ

æ æ

æ æ

* HØYREBUE BETYR BUE MED ÅPNING I RETNING MOT HØYRE

OPPGAVE 7: SE PÅ BILDENE.
SETT KRYSS VED SIDEN AV ALT SOM HAR Æ I ORDET.

Pål Lunde, 4.kf.

Josefine Krause & Victoria Auestad

David & Miriel

Annie Tahila Degnes Olsen, 4.kf. & Victoria Marie Auestad, 7.kf.

Benedicte Popkema, 7.kf. & Miriel Karstad, 1.kf.

Lydia

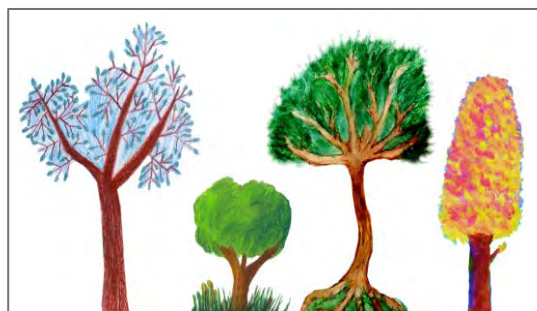
Lydia

Lydia M Popkema

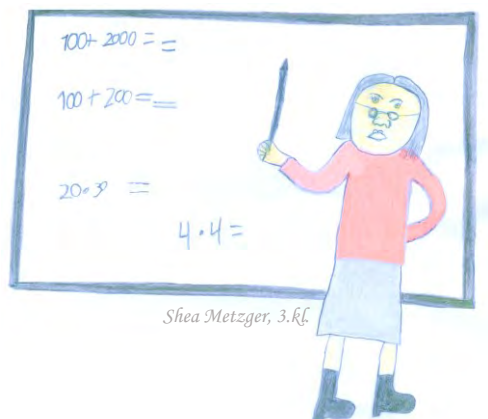

Lydia M Popkema

Maria Karstad, Andreas Karstad & Mia Aasmundrud

OPPGAVE 8: SE PÅ BILDENE.
SETT KRYSS VED SIDEN AV ALT SOM HAR **Æ** I ORDET.

Shea Metzger, 3.kf.

Lydia M Popkema, 7.kf.

Miriël Karstad, 2.kf.

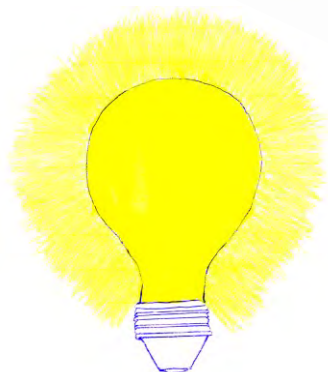
Ragnhild Haakenstad, 4.kf., Victoria Auestad, 7.kf.

David Josef Karstad, 4.kf.

Miriël Karstad, 1.kf.

Helga Irene Karstad, 6.kf.

Lydia M Popkema

Maria Elise Karstad, 16 år

Miriël Karstad, 1.kf.

OPPGAVE 9A: LES Æ-ORD MED LANG VOKAL.

1	2	3	4
NÆR	LÆR	BÆRE	BLÆRE
BÆ	SÆR	FÆLE	STÆR
FÆL	ÆRE	LÆRER	KLÆR
TÆR	PÆRE	EN HÆR	TRÆR
BÆR	LÆRE	HÆREN	KNÆR
HÆL	HÆLE <u>N</u>	ÆRFUG <u>L</u>	PRÆRIE

SÆR KAN BETY RAR OG ANNERLEDES, ELLER SUR OG FURTEN. BLÆRE = BOBLE I FOR EKSEMPEL MALING, ELLER EN SLAGS POSE, SOM URINBLÆRA I KROPPEN, DER TISSEN OPPBEVARES TIL VI BLIR TISSETRENGTE. BLÆRETANG ER SJØPLANTER MED LUFTBLÆRER I STILKEN. DISSE BLÆRENE HOLDER PLANTEN FLYTENDE. HÆLEN ER BAK-FOTEN. Æ-EN I ORDET HÆL UTTALES OFTE MED E. HVA SIER DU? PRÆRIE ER SVÆRE SLETTER I NORD-AMERIKA.

HÆL

Dreamstime

PRÆRIE PÅ 1800-TALLET

Paul Kane

PRÆRIEHUNDER

John Woodhouse Audubon, Rawpixel.com

OPPGAVE 10A: LES Æ-ORD MED KORT VOKAL.

1	2	3	4
NÆRMERE	NÆRMEST	NÆRME	NÆRMERE
NÆRME SEG	FÆRRE	FÆRREST	NÆRMESTE

Eline Baugé, 5.kf. & Miriel Karstad, 1.kf.

Dmitry Maslov, Dreamstime

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD
MØRKEGRÅ ORD ER VANLIGE. DEMONSTRER BEGREPER: NÆRME, NÆRMERE, NÆRMEST, NÆRME SEG, FÅ, FÆRRE, FÆRREST.

OPPGAVE 9B: LES Æ-ORD MED LANG VOKAL.

1	2	3	4
nær	lær	bære	blære
bæ	sær	fæle	stær
fæl	ære	lærer	klær
tær	pære	en hær	trær
bær	lære	hæren	knær
hæl	hælen	ærfugl	prærie

Sær kan bety rar og annerledes, eller sur og furten. Blære = boble i for eksempel maling, eller en slags pose, som urinblære i kroppen, der tissen oppbevares til vi blir tissetrengte. Blæretang er sjøplanter med luftblærer i stilken. Disse blærene holder planten flytende. Hælen er bakfoten. Æ-en i ordet hæl uttales ofte med e. Hva sier du? Prærie er svære sletter i Nord-Amerika.

HÆL

Dreamstime

PRÆRIE PÅ 1800-TALLET

Paul Kane

PRÆRIEHUNDER

John Woodhouse Audubon, Rawpixel.com

OPPGAVE 10B: LES Æ-ORD MED KORT VOKAL.

1	2	3	4
nærmere	nærmest	nærme	nærmere
nærme seg	færre	færrest	nærmeste

Elaine Bauge, 5.kf. & Miriel Karstad, 1.kf.

$3-2=1$

Dmitry Maslov, Dreamstime

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD
MØRKEGRÅ ORD ER VANLIGE. DEMONSTRER BEGREPER: NÆRME, NÆRMERE, NÆRMEST, NÆRME SEG, FÅ, FÆRRE, FÆRREST.

OPPGAVE 11A: SKRIV ORD MED LANG Æ-LYD.

NÆR

BÆR

HÆL

BÆRE

LÆRE

PÆRE

LÆRER

OPPGAVE 11B: SKRIV ORD MED LANG Æ-LYD.

nær

bær

hæl

bære

lære

pære

lærer

OPPGAVE 12A: LES RIM MED Æ LANG VOKAL.

MIA RIMER: LÆR - HÆR - BÆR - STÆR

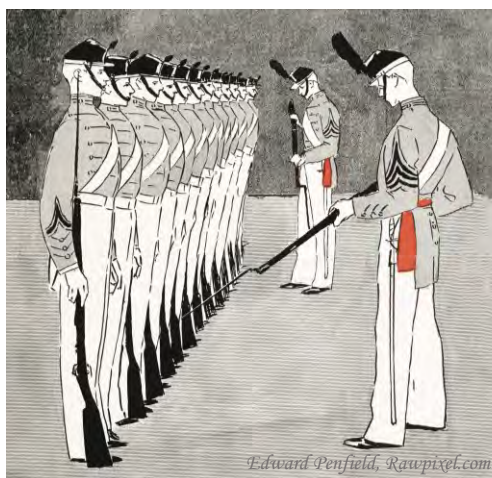
OLE RIMER: BÆRE - LÆRE - ÆRE - MILITÆRET

HANS RIMER: BÆRER - ÆRER - LÆRER

MARI RIMER: NÆR - KLÆR - ER - HER

RUBEN RIMER: TRÆR - KNÆR - KLÆR

TOR RIMER: HÆREN - STÆREN - ÆREN

Edward Penfield, Rawpixel.com

John Gould, Rawpixel.com

The von Wright Brothers, Rawpixel.com

OPPGAVE 13A: LES RIM MED Æ LANG VOKAL.

BERIT RIMER: KNÆR - TRÆR - STÆR

ARI RIMER: HÆR - BÆR - TÆR - KLÆR

SIRI RIMER: STÆREN - HÆREN - ATMOSFÆREN

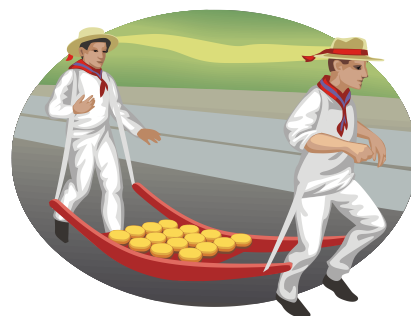
OLA RIMER: ER - HER - LÆR - KLÆR

ALINA RIMER: BÆRE - NÆRE - BLÆRE

UNN RIMER: ÆRER - STÆRER - LÆRER - BÆRER

FEIT E HAR Æ-LYD.

OPPGAVE 12B: LES RIM MED LANG VOKAL.

Mia rimer: lær – hær – bær – stær

Ole rimer: bære – lære – ære – militæret

Hans rimer: bærer – ærer – lærer

Mari rimer: nær – klær – er – her

Ruben rimer: træer – knær – klær

Tor rimer: hæren – stærer – læren

John Gould, Rawpixel.com

The von Wright Brothers, Rawpixel.com

OPPGAVE 13B: LES RIM MED LANG VOKAL.

Berit rimer: knær – træer – stær

Ari rimer: hær – bær – tær – klær

Siri rimer: stærer – hæren – atmosfæren

Ola rimer: er – her – lær – klær

Alina rimer: bære – nære – blære

Unn rimer: ærer – stærer – lærer – bærer

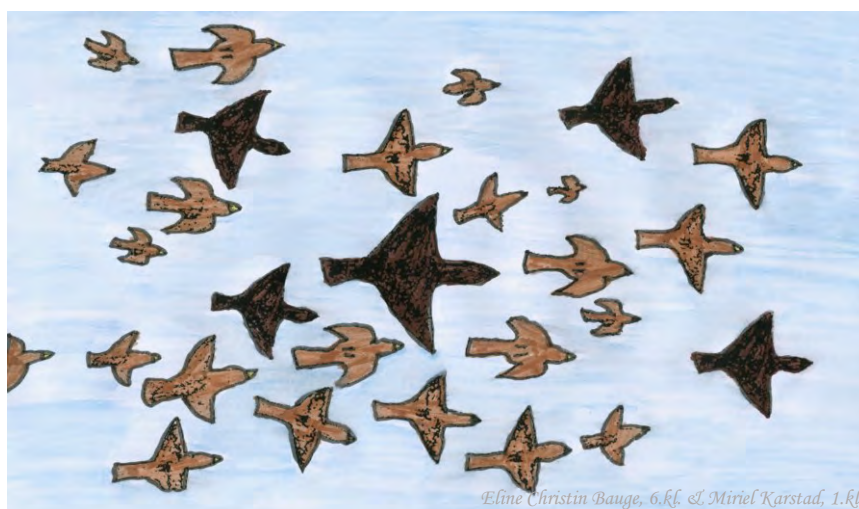
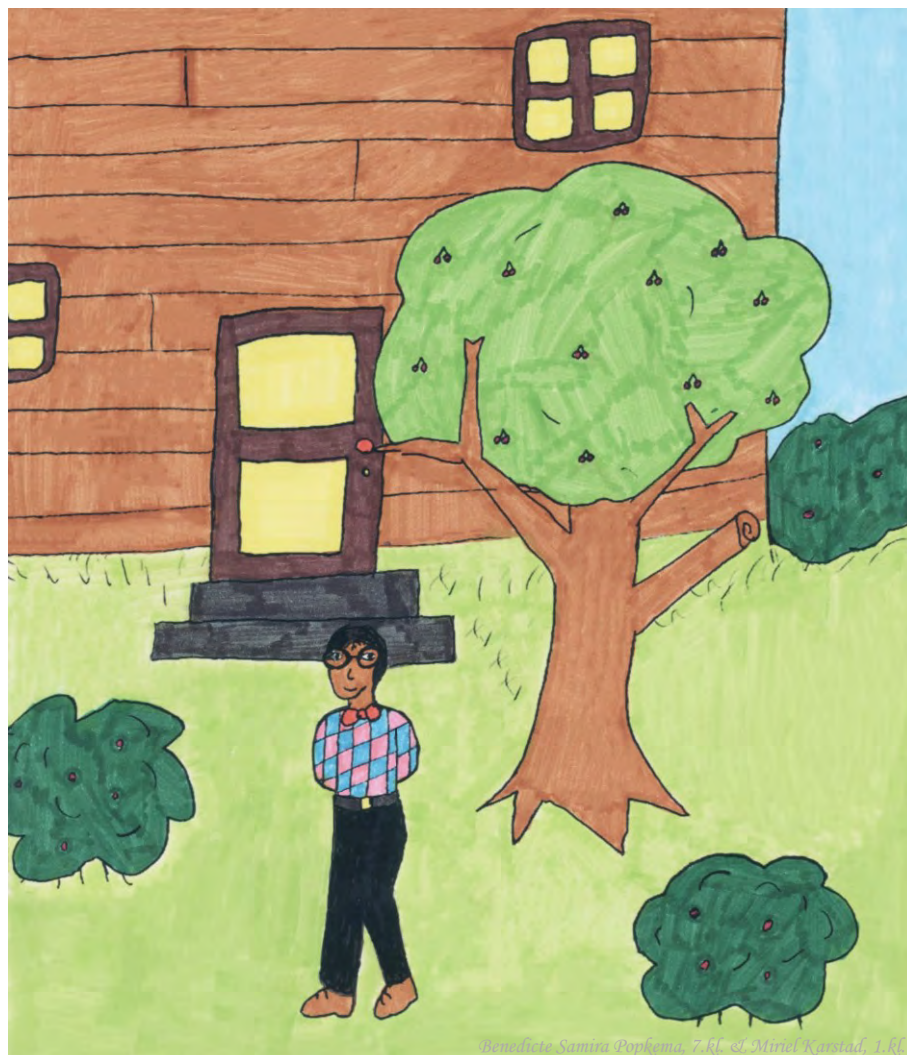

FEIT E HAR Æ-LYD.

OPPGAVE 14A: LES HISTORIEN, DEL 1.

PELLE
LESER
EI BOK.
BOKA ER
OM EN
LÆRER.
LÆREREN
HETER
EK.
LÆRER
EK HAR EI
SVÆR
PLEN
NÆR HUSEI.

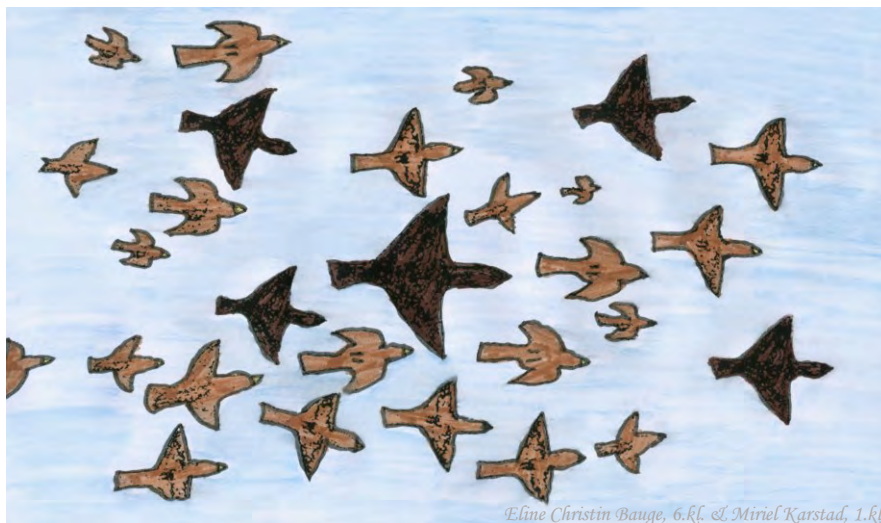
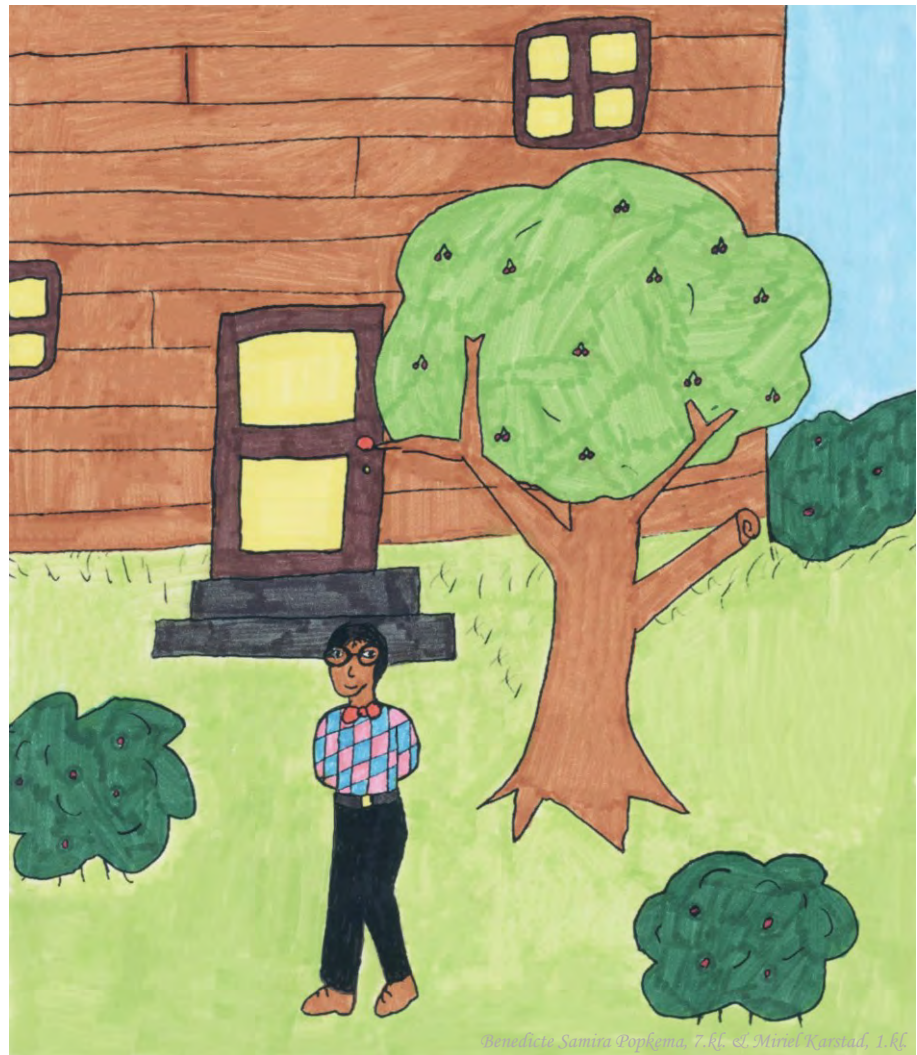

OM HØSTEN FLYR STÆRENE MOT SØR.
EN HÆR MED STÆR NÆRMER SEG.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD. FEIT E HAR Æ-LYD. FEIT O HAR Å-LYD. INNRAMMET EI/EG HAR EI-DIFTONG.

OPPGAVE 14B: LES HISTORIEN, DEL 1.

Pelle
leser
ei bok.
Boka er
om en
lærer.
Læreren
heter Ek.
Lærer Ek
har ei
svær
plen nær
huset.

Om høsten flyr stærene mot sør.
En hær med stær nærmer seg.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD. FEIT E HAR Æ-LYD. FEIT O HAR Å-LYD. INNRAMMET EI/EG HAR EI-DIFTONG.

OPPGAVE 15A: LES HISTORIEN, DEL 2.

STÆRENE
RASTER
HOS EK.
STÆRENE
SETTER
SEG I

LÆRERENS TRÆ.
STÆRENE SPISER
FRA BÆRENE.
BÆRENE BLIR
FÆRRE OG FÆRRE.
STÆRENE TAR MED
BÆR TIL PLENEN.
PLENEN BLIR HELT

LILLA AV
SAFT
FRA
BÆRENE.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, INNRAMMET EI/EG HAR EI-DIFTONG, FEIT O HAR Å-LYD.

OPPGAVE 15B: LES HISTORIEN, DEL 2.

Stærne
raster
hos Ek.
Stærne
setter
seg i
lærers

trær. Stærne
spiser fra
bærne. Bærne
blir færre og
færre. Stærne
tar med bær til
plen.

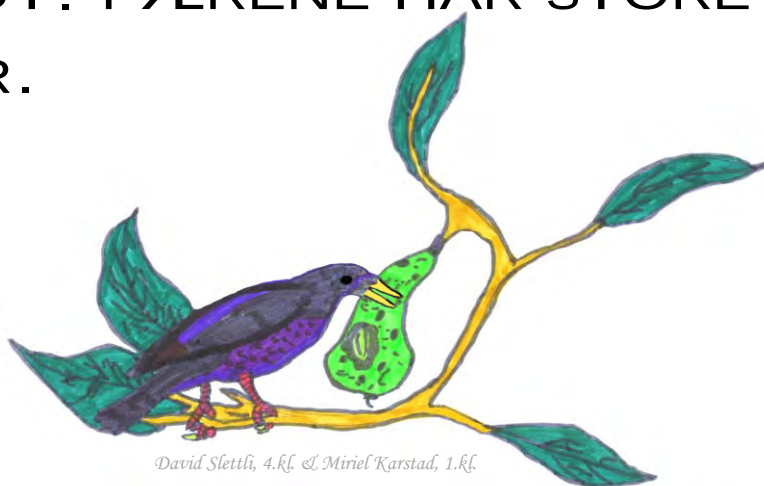
Plenen
blir helt
lilla av
saft fra
bærne.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, INNRAMMET EI/EG HAR EI-DIFTONG, FEIT O HAR Å-LYD.

OPPGAVE 16A: LES HISTORIEN, DEL 3.

SÅ SPISER STÆRENE FRA EPLENE OG
PÆRENE TIL LÆREREN. PÆRENE SER
FÆLE UT. PÆRENE HAR STORE
HULLER.

PÆRENE BLIR FÆRRE OG FÆRRE.
LÆRER EK LAR STÆRENE SPISE.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD.

OPPGAVE 16B: LES HISTORIEN, DEL 3.

Så spiser stærene fra eplene og
pærene til læreren. Pærene ser fæle
ut. Pærene har store huller.

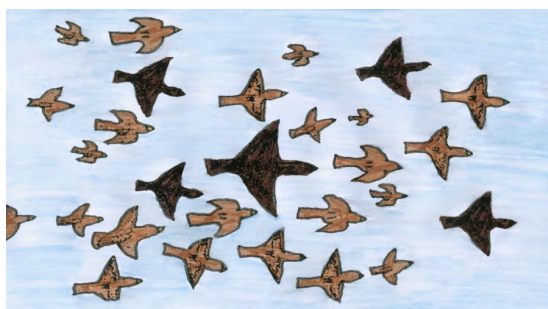
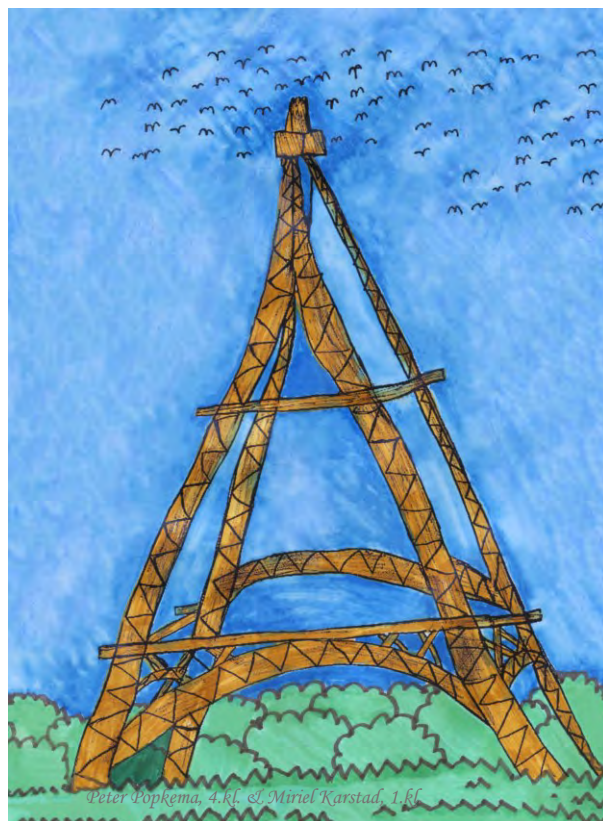

Pærene blir færre og færre.
Lærer Ek lar stærene spise.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD.

OPPGAVE 17A: LES HISTORIEN, DEL 4.

SÅ FLYR STÆRENE.
STÆRENE FLYR OG
FLYR. STÆRENE
NÆRMER SEG
PARIS.
STÆRENE FLYR
NÆRMERE OG
NÆRMERE NANTES.

Eline Christin Bauge, 6.kf. & Miriel Karstad, 1.kf.

NÅ ER STÆRENE
FRAMME.
NÆR NANTES HAR
STÆRENE BRA
KLIMA.
NÅ FRYSER
IKKE STÆRENE.

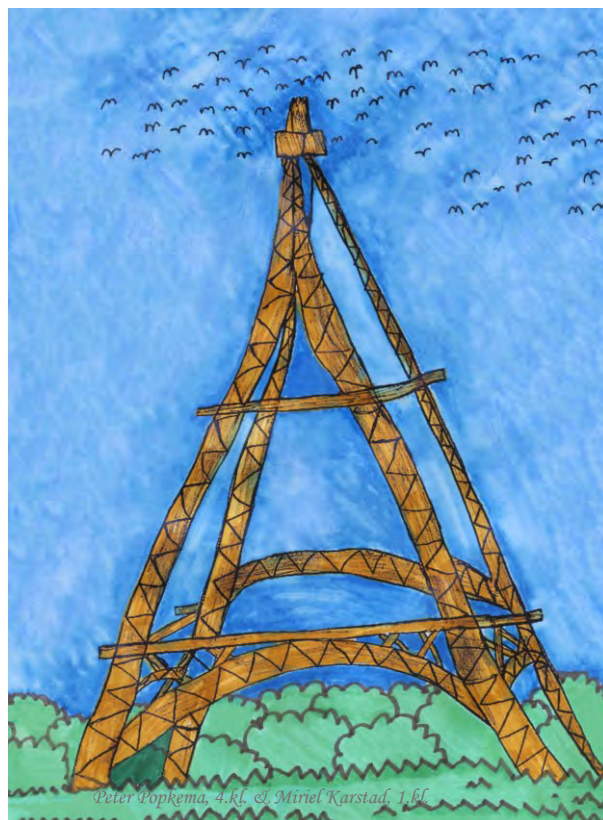
By: Peter Popkema, 4.kf. Stør: Christoffer Goldie, 5.kf. Farge: Miriel Karstad, 1.kf.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD. INNRAMMET EI/EG HAR EI-DIFTONG. FEIT O HAR Å-LYD.

NB: NANTES ER FRANSK OG OG UTTALES «NAT». FRANSK HAR MANGE FLERE STUMME BOKSTAVER ENN NORSK.

OPPGAVE 17B: LES HISTORIEN, DEL 4.

Så flyr stærene.
Stærerne
flyr og flyr.
Stærerne nærmer
seg Paris.
Stærerne flyr
nærmere og
nærmere
Nantes.

Nå er stærerne
framme.
Nær Nantes har
stærerne bra
klima. Her fryser
ikke stærerne.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD. INNRAMMET EI/EG HAR EI-DIFTONG. FEIT O HAR Å-LYD.
NB: NANTES ER FRANSK OG OG UTTALES «NAT». FRANSK HAR MANGE FLERE STUMME BOKSTAVER ENN NORSK.

NÅ ER LÆRER EK ALENE. LÆRERENS
TRÆR ER UTEN BÆR OG PÆRER.

Benedicte Samira Popkema, 7.kf. & Mirel Karstad, 1.kf.

EK BÆRER KASSER MED PÆRER OG
BÆR FRA BUTIKKEN. SÅ KOSER EK SEG
MED FRUKTA.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD. INNRAMMET EI/EG HAR EI-DIFTONG. FEIT O HAR Å-LYD.

Nå er lærer Ek alene. Lærerens trær er uten bær og pærer.

Benedicte Samira Popkema, 7.kf. & Miriel Karstad, 1.kf.

Ek bærer kasser med pærer og bær fra butikken. Så koser Ek seg med frukta.

VÆR - KLÆR - TORDENVÆR

EN VÆR ER PAPPA TIL LAMMENE. MAMMAEN HETER SAU ELLER SØYE.

BOKSTAVEN Æ/æ-VERS: SANG NR. 30

SAMME MELODI SOM Æ-LYD-VERS

Tekst og melodi: Toril Karstad, komp og opptak: Øyvind Åge Berg,
vokal: A Knudsen 4. kl., sørl: T Hognestad VGS1, illustrasjon: Lydia M Popkema 8. kl.

Æ: SKRÅ, LODDRETT OG VANNRETT GANGER TRE.
VÆR NÅ SVÆR OG LÆR Æ-EN! SKAL VI SE:
HÆREN TRENGTE KLÆR FOR Å BESKJÆRE TRÆR.
DE FRØS NOK FÆLT PÅ DE SVÆRE, KJÆRE TÆR.

Liten æ er en liten a og e,
eller bare rund form pluss bue, se: æ!
æ i stær og vær, i ærfugl som er svær.
Vær særlig nøye med æ i morbærtrær!

- OPPGAVE 19: HØR PÅ OPPTAKET, OG PRØV Å LÆRE VISA.
OPPGAVE 20: SETT RING RUNDT HVER Æ, OG SI LYDEN Æ.
OPPGAVE 21: SETT RING RUNDT HVER æ, OG SI LYDEN æ.
OPPGAVE 22: LES HELE TEKSTEN HVIS DU KAN.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT E HAR Æ/I-LYD, FEIT O HAR Å-LYD,
INNRAMMET SKJ ER ƿ-LYD, KJ ER ȝ-LYD, NG ER ŋ-LYD, RT ER ʀ-LYD, RL ER L-LYD, ØY ER ØY-DIFTONG.

EKSTRAOPPGAVE 1A: LES ORD DER Æ-LYDEN SKRIVES MED E.

1	2	3	4
ER	HERME	MERKE	SPERRE
HER	STERK	HERK	SNERRE
PERM	TERPE	HERRE	HERFRA
MERR	LERKE	ERME	TERRASSE

MERR = HUNNHEST

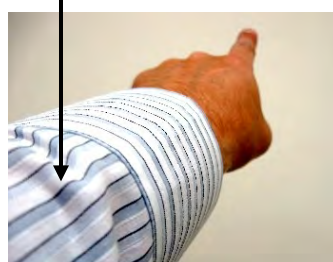
FJELLERKE

Celine Bastberget, 4.kf. © Helena Værnes

John James Audubon, Rawpixel.com

Alvimann, Morguefile

EKSTRAOPPGAVE 2A: LES RIM MED KORT Æ-LYD.

PÅL RIMER: NÆRME - **ERME** - HERME

HERMAN RIMER: SPERRER - **MERRER**

MIA RIMER: **LERKE** - MERKE - STERKE

ELI RIMER: FÆRRE - SPERRE - HERRE

PERRY RIMER: HERK - MERK - STERK

LÆREREN RIMER: PERMENE - **ERMENE**

HERMUND RIMER: SNERRER - **HERRER**

Lydia Madeleine Popkema

SNERRER = KNURRE

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD. FEIT E HAR Æ-LYD.

Oyvind Martinsen © Fokus

EKSTRAOPPGAVE 1B: LES ORD DER Æ-LYDEN SKRIVES MED E.

1	2	3	4
er	herme	merke	sperre
her	sterk	herk	snerre
perm	terpe	herre	herfra
merr	lerke	erme	terrasse

MERR = HUNNHEST

Celine Bastberget, 4.kl. Helena Værnes

FJELLERKE

John James Audubon, Rawpixel.com

Alvimann, Morguefile

EKSTRAOPPGAVE 2B: LES RIM MED KORT Æ-LYD.

Pål rimer: nærme – erme – herme

Herman rimer: sperrer – merrer

Mia rimer: lerke – merke – sterke

Eli rimer: færre – sperre – herre

Perry rimer: herk – merk – sterk

Læreren rimer: permene – ermene

Hermund rimer: snerrer – herrer

Lydia Madeleine Popkema

SNERRE = KNURRE

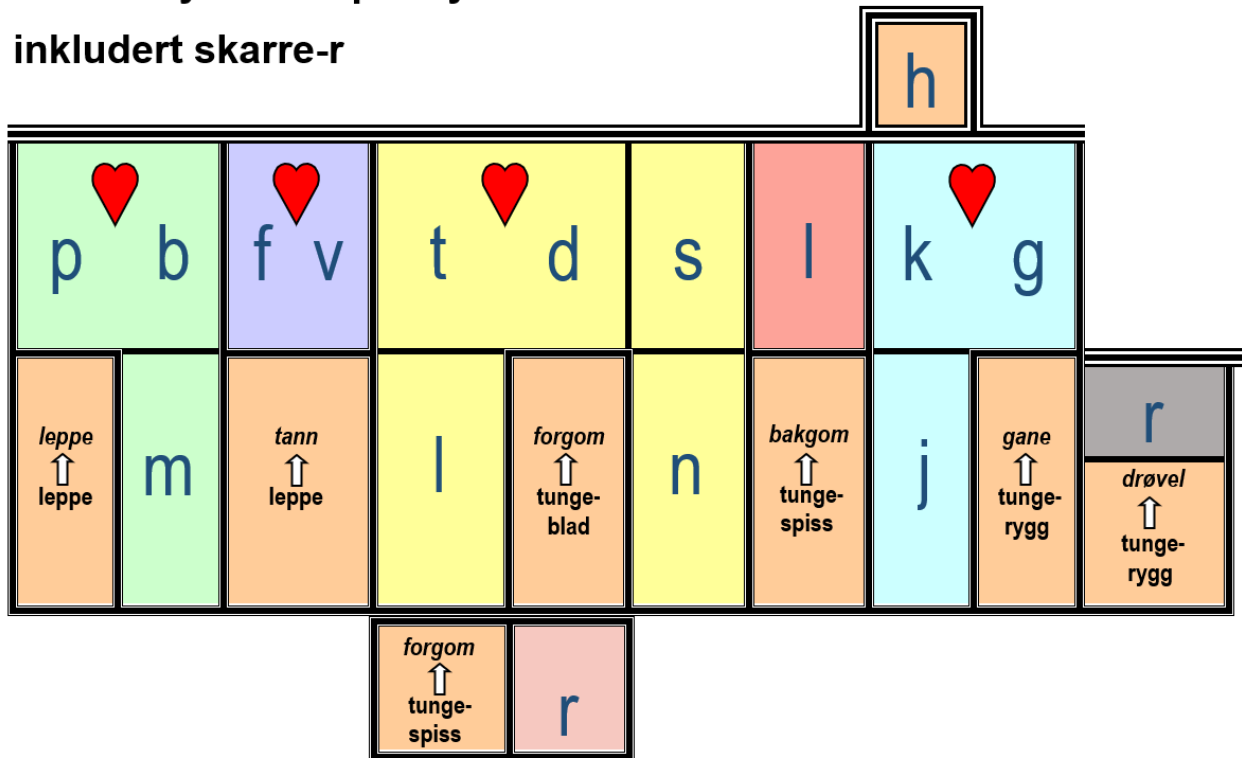
STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD. FEIT E HAR Æ-LYD.

Øyvind Martinsen © Fokus

Bokstavlydenes språklydhus

inkludert skarre-r

Vokaler: a e i o u y æ ø å

Diftonger: ei au øy ai

FOKUS © Toril Karstad Kreativ Læring

Hjerte symboliserer stemt/ustemt-par. Døra angir artikulasjonssted, der nedre artikulator er aktiv og derfor nevnes først (leppe mot tann).

